

TERMINOLOGIA INFORMATICĂ

Monica-Mihaela RIZEA

1. Relația terminologiei informatice (TI) cu limba comună (LC) este una complexă, constând în schimburi reciproce: într-o primă etapă, unități ale lexicului general suferă un proces de terminologizare în domeniul informaticii pentru ca apoi, prin utilizarea frecventă în textele de presă, termenii să fie supuși unei despecializări treptate, pe măsura extinderii contextual-semantice la nivelul limbii comune.

Pe lângă faptul că informatica este în prezent unul dintre cele mai dinamice domenii ale cunoașterii umane, înregistrând, pe zi ce trece, progrese tot mai mari, cu importante consecințe și de ordin lingvistic (vezi R. Zafiu 2001: 86) se remarcă eforturi întreprinse chiar din interiorul domeniului de o serie de experți - *usability experts*, pentru *diminuarea stresului ivit la contactul cu noua tehnologie și cu terminologia caracteristică* (sau ceea ce în engleză se numește *technostress* – vezi C. Brod 1984; I. Meyer 2004), în scopul sporirii accesibilității pentru utilizatorul de rând.

În acest sens, terminologia informatică (cu referire atât la terminologia informatică în limba engleză, cât și la terminologia informatică românească, în momentul în care modalitatea de îmbogățire a ei este calculul semantic, în principal după model englez) recurge la următoarea „strategie”: tendința de creare a termenilor prin apelul la cuvinte uzuale, calitate distinctivă pentru acest tip de terminologie. Așa cum arată și I. Meyer 2004, majoritatea termenilor informatici sunt metafore, preferându-se analogia cu realități familiare. Spre exemplu, *mouse* este, cu siguranță, mult mai atractiv pentru vorbitorul comun decât *X-Y position indicator*, denumirea inițială a termenului.

Limbajul informatic atrage și prin stilurile pe care le imită, de cele mai multe ori dând impresia că nu este vorba de un stil științific, ci de unul literar, parodic. Se dezvoltă chiar un limbaj informatic colocvial – *computereza*, folosit, așa cum arăta A. Ștefănescu 2002, atât de specialiști, cât și de nespecialiști.

Evoluția sensurilor, în cazul terminologizării în domeniul informaticii a unor cuvinte aparținând, la origine, limbii comune ar avea loc după următorul traseu:

- terminologia informatică preia, la nivelul discursului specializat, cuvinte din limba curentă, cărora le extinde sensul prin metaforă (cuvinte din limba comună dobândesc, așadar, accepții științifice). În cazul terminologiei informatice românești, când modalitatea de îmbogățire a ei pe filon englez este calculul semantic (vezi R. Trif 2006: 19-20), așadar când termenii sunt traduși printr-un cuvânt al lexicului general căruia i se atribuie, după modelul limbii-donator, sensul specializat informatic, are loc o refacere a traselui metaforic.
- sensul nou, strict științific, dobândit de cuvinte mai vechi în limbă, în urma unor transferuri semantice, după modelul limbii engleze suferă, prin apariția în texte adresate publicului larg, o despecializare, o diluție în diferite grade, de la simpla aproximare a sensului informatic **a.**, până la adăugarea de conotații **b.**

a. Prima situație se poate exemplifica prin adjectivele terminologizate în domeniul informaticii INTUITIV, VESEL, PRIETENOS, în contextul INTERFAȚĂ,

APLICAȚIE, DISPOZITIV, PROGRAM, ș.a., când are loc, prin utilizarea în presa de largă circulație, o diluție a sensului specializat. Chiar dacă sensul metaforic poate fi decodat mai mult sau mai puțin de vorbitorul mediu, o *interfață grafică intuitivă*, de pildă, nu poate avea aceeași relevanță pentru acest tip de vorbitor ca pentru un specialist (aproximare la nivelul interpretării).

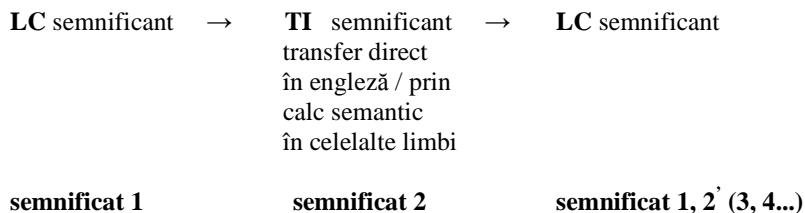
b. În cazul celei de-a doua situații, pornind de la sensul informatic se dezvoltă sensuri noi, conotative: de la PROGRAM INFORMATIC PRIETENOS s-a ajuns la PROGRAM DE ÎNVĂȚARE PRIETENOS, adjectivul PRIETENOS, extinzându-se, din contextul informatic, prin analogie, și în contextul PROGRAM DE ÎNVĂȚARE. Extinderea metaforică se realizează, în acest caz, pe baza relației de sensuri a cuvântului polisemantic PROGRAM:

„*Taper - un program de arhivare prietenos si destept pt. placerea beta testarii.*” (INFORM.)

„*Plecand de la acest adevar am conceput un program prietenos si flexibil bazat pe principiul invatarii experientiale unde activitatile didactice de natura teoretica au ca suport practic activitatile extracurriculare.*”¹

Uneori, o unitate determinologizată ca urmare a utilizării în contexte de limbă comună poate fi reintrodusă în discursul specializat al domeniului informatic, ceea ce conduce la o extindere a sensului termenului de origine, cum se întâmplă în cazul lui *realitate virtuală* analizat de I. Meyer și K. Mackintosh 2000: 211-212.

Traseul definit mai sus poate fi surprins prin următoarea schemă:

unde **LC** = limba comună, **TI** = terminologia informatică, **semnificatul 1** = sensul uzual, mai vechi în limbă, **semnificatul 2** = sensul informatic strict specializat (creat direct, sau prin calc semantic, prin extindere metaforică de la semnificatul 1 – prima fază), **semnificatul 2'** = sensul informatic despecializat („simpla diluție”) prin apariția termenului în contexte de limbă comună, (eventual) **semnificatul 3, 4...** = manifestarea unor sensuri figurate, conotative – a doua fază a extinderii metaforice).

În concluzie, calitatea mai pregnantă a limbajului informatic de a prelua termeni din vocabularul uzual face ca relația acestei terminologii cu limba comună să fie mult mai marcată decât în cazul altor terminologii, punându-se mare accent pe metafore, pe stilul parodic, jovial, colocvial.

Toate aceste lucruri conduc la tendința, remarcată nu de puține ori, de a se folosi în limbajul familiar metafore de origine informatică, o tendință perfect justificată, pentru un domeniu *la modă* și puternic implicat în viața cotidiană care *își oferă colocvialități glumețe cuvintele și expresiile*.

¹ <http://prescolar.ro/Crese/Gradinita-Casuta-cu-Povesti.html>.

2. Pentru alcătuirea corpusului ne-am adresat în primul rând presei de largă circulație, studiind ocurențele termenilor informatici (modificări contextual-semantice, frecvența anumitor îmbinări ș.a.), pe o perioadă determinată: 2004-2009. De cele mai multe ori există posibilitatea deducerii unor mecanisme și „strategii” ale modificării/evoluției semantice, în momentul în care, în cazul unităților analizate, sunt detectate la nivelul textelor schimbări ale preferințelor contextuale. Reținem aici afirmația făcută de V. Nyckees 2000, conform căreia *a detecta o modificare de sens înseamnă a detecta în texte o modificare a regulilor de uzaj*. De pildă, un mecanism des întâlnit este extinderea uzului, prin analogie, pe rețeaua de senzori a cuvântului polisemantic din contextul imediat: de la ACCESAREA unui *program informatic*, se ajunge la ACCESAREA unui *program TV* și chiar la ACCESAREA unui *program de finanțare* ș.a.

Am considerat reprezentative pentru analiză textele cu grad redus de specializare, sau nespecializate (în domeniul vizat - informatica) așadar, am selectat corpusul făcând apel la cele mai cunoscute publicații actuale, din diverse segmente de presă, dar evitând publicațiile cu profil informatic (vezi **CHIP**, **PC World**, **PC Magazine**, **XtremePc** ș.a.), care se adresează în primul rând specialiștilor în acest domeniu. Tipul de discurs vizat a fost, deci, cel de vulgarizare, puțin specializat, făcut de specialiști în grade diferite pentru nespecialiști. S-a cercetat arhiva electronică a următoarelor publicații: „22”, „Academia Cațavencu” (A.C.), „Adevărul” (A.), „Banii Noștri” (B.N.), „Bursa” (B.), „Capital” (CA.), „Cadran Politic” (C.P.), „Cotidianul” (CO), „Dilema Veche” (D.V.), „Formula As” (F.A.), „Gardianul” (G.), „Jurnalul Național” (J.N.), „România Liberă” (R.L.) „Săptămâna Financiară” (S.F.), „Ziarul Financiar” (Z.F.).

Metodologia constă în combinarea **analizei paradigmatică** cu cea **sintagmatică**, comparând sensurile dezvoltate de termeni în noile contexte de limbă comună cu definițiile consemnate de dicționarele generale și propunând, în momentul în care sunt respectate anumite criterii de frecvență și de durată a atestărilor pentru un anumit sens, revenirea la definițiile de dicționar și înregistrarea acestuia.

3. În urma cercetării corpusului se remarcă o serie de caracteristici ale termenilor informatici care migrează spre limba comună, ceea ce face posibilă desfășurarea analizei pe următoarele coordonate:

3.1. termeni exclusiv informatici, sau termeni al căror domeniu de origine este informatica și care nu se regăsesc și în structura conceptuală a altor domenii de specialitate.

ex.: A ACCESA, ON-LINE ș.a.

3.2. termeni interdisciplinari (așadar termeni care se regăsesc în structura conceptuală a mai multor domenii) și a căror imagine în limba comună trebuie dezambiguizată, contextul oferind de cele mai multe ori indicii asupra domeniului de proveniență. Indiciile constau în alți termeni despecializați aparținând domeniului. Când aceste indicii nu sunt prezente sau sunt inutilizabile (trimițând, în același timp, spre mai multe domenii), un factor important este gradul de sensibilizare a societății față de respectivul domeniu.

ex.: INTERFAȚĂ, A PROCESA, VIRUS/A VIRUSA, A NAVIGA ș.a.

Spre exemplu, INTERFAȚĂ (care apare, deopotrivă, în fizică, chimie, informatică și electronică – vezi MDN 2008) este atestat în limba comună în contexte

precum „La INTERFAȚA dintre Occident și fostul Imperiu Sovietic...” „La INTERFAȚA spațiului ex-sovietic cu cel al U.E...”(aparținând comunicării social-politice), când este greu de decis care este domeniul de specialitate la care trebuie să ne raportăm pentru interpretarea sensului.

3.3. termeni informatici cu originea în LC a căror utilizare frecventă dincolo de discursul specializat conduce la dezvoltarea unor sensuri noi.

ex.: *PRIETENOS / PRIETENOASĂ, VIRTUAL, A VIZITA, A GĂZDUI, ZONĂ* ș.a.

În cele ce urmează vom reveni asupra celor trei direcții formulate, propunând, pentru fiecare, analiza sintagmatico-paradigmatică a câte unui exemplu:

3.1. ACCESA apare înregistrat în DCR 1997 exclusiv sub marca inform. cu sensurile „a avea acces”, „a intra într-o rețea, într-un program”, oferind un exemplu din Dilema: „Sau poți ACCESA în bănci de date mai speciale...”; DEXI 2007 îl înregistrează cu sensul informatic de „a pătrunde într-o bază de date, în memoria unui computer, într-un program, într-un site web etc. în diverse scopuri.”, dând ca exemplu „Nu pot ACCESA informațiile de pe hard.”; MDN 2008 înregistrează pentru ACCESA sensurile informatice de „a avea acces” / „a intra într-o rețea, într-un program” / „a obține o instrucțiune din memorie pentru a o executa”, fără a da exemple de contexte; NDU 2008 înregistrează verbul ACCESA cu sensurile (inform.) „a apela date sau informații” / „a face funcțional” / „a intra într-o rețea, într-un program”, oferind ca exemple contextele: „nu pot ACCESA informațiile de pe dischetă”; „a ACCESA o bancă de date”; NODEX îl înregistrează neînsoțit de marcă diastratică, fiind imposibil de decis dacă sensurile sunt uzuale sau specializate: „a face funcțional” / „a folosi”, fără a oferi niciun exemplu de context.

Dintre dicționarele care îl înregistrează pe ACCESA, DEXI 2007 oferă o definiție completă, termenii informatici la care aceasta face apel (BAZĂ DE DATE, MEMORIE, PROGRAM, SITE) regăsindu-se, de asemenea, înregistrați sub marca inform..

De remarcat că DEXI 2007 și NDU 2008 înregistrează, pe lângă sensul informatic și sensurile secundare (generale) de „a avea acces la ceva”, „a dispune de...” (ultimul fiind consemnat doar de NDU) oferind contextele „a ACCESA fondurile pentru investiții” (NDU), respectiv „țările aderante pot ACCESA fonduri europene” (DEXI), tip de contexte pe care îl vom discuta în analiza sintagmatică.

La nivel **sintagmatic** se remarcă fie o simplă *diluție*, sau o interpretare superficială a sensului informatic, la nivelul vorbitorilor obișnuiți (**3.1.1.**), fie devieri semantice de tip metaforic sau metonimic, termenii apărând fie în contextul unor unități ale lexicului general (**3.1.2.**), fie în contextul altor termeni despecializați din alte domenii, termeni care au migrat de asemenea spre LC (**3.1.3.**).

3.1.1. În momentul migrării termenilor în limba comună se poate remarca o interpretare superficială, o aproximare sau o *diluție* a sensului informatic, ca urmare a apariției lor în texte adresate publicului larg.

Ceea ce numim aici *simpla diluție* se referă la gradul inferior al acestui proces, când interpretarea superficială a sensului științific la nivelul vorbitorilor obișnuiți nu este însoțită de modificări conceptuale considerabile; vorbim, așadar, *de păstrarea în limitele sensului denotativ și a nodului dur al sensului specializat, fără asocierea unor valori conotative* (A. Bidu-Vrănceanu 2007: 157).

Pe lângă sensurile specializate, informatice, înregistrate de unele dicționare și atestate în presa actuală, ACCESA dezvoltă în texte și o serie de sensuri noi, ca urmare a unor transferuri metaforice sau metonimice, posibil, sub influența limbii engleze.

ACCESA este înregistrat de DCR 1997, DEXI 2007, MDN 2008, respectiv NDU 2008, dicționare care oferă pentru sensul specializat al lui ACCESA exemple de contexte precum REȚEA, PROGRAM, (BAZĂ DE) DATE, MEMORIE (A UNUI COMPUTER), SITE WEB ș.a.

Utilizați în comunicarea reală, termenii ajung în vecinătăți lingvistice mai libere (P. Lerat 1995: 29), suferind o lărgire de sens, cu mențiunea că, totuși, „*la référence à un concept par des non-spécialistes renvoie encore, à ce stade, à son sens terminologique particulier*” (I. Meyer și K. Mackintosh 2000: 202):

ex. a., „Numai saptamana trecuta au fost ACCESATE 130.138.445 de pagini, fata de 115.371.749 de pagini vizitate in luna ianuarie.” – J.N., 15.06.2005; **b.**, „Mai multe informatii puteti obtine ACCESAND adresa de internet a Oficiului pentru Migratia Fortei de Munca, www.omfm.ro.” – J.N., 13.07.2005; **c.**, „Formularele pentru declaratiile de venit pot fi ACCESATE pe site-ul ANAF” – J.N., 12.05.2006; **d.**, „Examenele de bacalaureat și testele naționale au făcut ca ACCESĂRILE către site-urile educație/învățământ să înregistreze un număr aproape dublu față de populația României, conform [...] www.sport.ro, cel mai ACCESAT site de profil” – J.N., 04.07.2007; **e.** „De aici rezulta independenta maxima a editorilor, care pot gestiona datele de oriunde pot ACCESA Internetul, fie ca sunt intr-o calatorie de afaceri si doresc publicarea rapida a unei stiri foarte importante, sau pur si simplu prefera sa lucreze de acasa.” – B.N. 23.02.2004; **f.** „Mai mult de un milion si jumatate de utilizatori au ACCESAT pagina de Internet Microsoft Sasser Clean-Up in primele 48 de ore de la punerea sa in functiune.” – B.N. 06.05.2004; **g.** „Mobilitatea acestui serviciu permite ACCESAREA Internetului de oriunde din aria de acoperire a rețelei Zapp” – B.N. 26.12.2004; **h.** „Este suficient doar sa atingeti cu degetul dispozitivul de recunoastere a amprentei iar trecerea de la sistemul de recunoastere pe baza de parole la cel bazat pe amprente digitale se face rapid datorita software-ului intuitiv: la prima ACCESARE a unui site unde ni se cere sa ne identificam, ne inregistram atat pe baza parolei cat si prin amprenta digitala, iar la urmatoarea ACCESARE vom folosi doar amprenta ca identificator. – B.N. 17.01.2005; **i.**, „Site-urile de educație, cele mai ACCESATE” - A. nr.5281, 2007”.

Lipsa de precizie și aproximarea sensului este demonstrată și de faptul că în contextele citate, ACCESA poate admite parafraze și/sau înlocuirea cu sinonime din limba generală. Uneori, în text sunt prezente sinonime reprezentate de alți termeni informatici (despecializați prin utilizarea în discursul de vulgarizare). Spre exemplu, în **a.** ACCESA (*pagini (de Internet)*) se regăsește în text alături de sinonimul său VIZITA (*pagini (de Internet)*), verb care dezvoltă, prin calc semantic, după modelul limbii engleze (vezi R. Zafiu 2001: 89) și un sens informatic (de pildă, COMPUTER DESKTOP ENCYCLOPEDIA și RANDOM HOUSE DICTIONARY înregistrează (TO) VISIT cu sensul „to ACCESS a Web site”, iar ENCARTA WORLD ENGLISH DICTIONARY înregistrează s.5. transitive verb „go to website: to view a website”), neînregistrat de dicționarele generale ale limbii române, dar prezent în texte. DICOREALITER semnalează pentru română (dicționarul de Internet) expresiile „a vizita un site” și „adresă vizitată”. În contextul amintit, atât VIZITA, cât și ACCESA pot suporta înlocuirea cu sinonime din limba generală, precum „a consulta, a studia, a

cerceta, a examina”, interesant fiind faptul că în **s.3.** din DEX al lui VIZITA se regăsesc „*a cerceta*” și „*a examina*”. Aceleași (cvasi)sinonime generale îl pot înlocui pe ACCESA și în textele citate sub **b., c, f și i.**, fiind semnalate în texte chiar sintagmele *A CONSULTA adresa/pagina de Internet*², *A CONSULTA un link*³, *A CONSULTA un site*⁴. În **c și d.** se pot observa tiparele sintactice inedite, nespecifice românei, *ACCESATE pe site, ACCESĂRI către site*, în **g.** ACCESA poate fi substituit prin „*a utiliza*”.

3.1.2. ACCESA se poate referi atât la *bază de date, rețea sau program* dar poate ajunge, prin intermediul limbii comune în contexte foarte variate, precum: **a.** ACCESA = *a recepționa* (un post TV) („*Nokia si Motorola, la indemana: imaginile afisate prin ACCESAREA unui post local tv sunt suficient de clare, iar viteza de transmisie a datelor nu oboseste*” – B.N, 30.05.2005); **b.** ACCESA = *a urmări; a căuta* (emisiuni pe Internet) („*Dincolo de aceasta, nu pot să nu observ că începem să avem o cultură a advertisingului și în România, iar dacă publicațiile de specialitate nu sunt încă citite pe scară largă, avem emisiuni și site-uri din ce în ce mai ACCESATE.*” – J.N. 31.05.2007); **c.** ACCESA = *a beneficia de* („*Televizoarele HP HDTV care vor beneficia de aceasta tehnologie vor contine si alte imbunatatiri care vor oferi consumatorilor noi modalitati de ACCESARE a elementelor de divertisment.*” – B.N. 14.09.2005); **d.** ACCESA = *a viziona, a urmări* („*EuroNews a anuntat ca va lansa un serviciu de televiziune pe internet care va permite ACCESAREA in direct a programelor canalului de stiri*” – B.N., 10.07.2007); **e.** ACCESA = *a obține* („*Problemele curente in companiile cu trafic mare al documentelor vizeaza... intarzierea in ACCESAREA informatiei utile, pierderea unor documente*” – B.N., 06.06.2005; „*Ce informații pot ACCESA utilizatorii*” – A, nr. 5050, 2006); **f.** ACCESA = *a consulta, a cerceta, a studia, a examina, a se informa asupra* („*Ideal ar fi fost ca in urma cu sase ani sa fi urmat modelul colegilor din Polonia, care intai au strans arhivele, impreuna cu instrumentele de ACCESARE a arhivelor, respectiv cartotecile, si abia dupa aceea au purces la drum, au inceput sa le studieze, sa le puna la dispozitia publicului.*” – 22, nr.848, 2006; „*Peste 1.500 de scriitori români contemporani, ACCESAȚI pe internet. Peste 1.500 de scriitori români contemporani din țară și din diaspora vor avea, începând de astăzi, un site, www.scriitoriiromani.ro.*” – A., nr. 4854, 2006); **g.** ACCESA = *a căuta* (pe Internet) („*Gigi Becali, Nicoleta Luciu si Romanita Iovan, cei mai ACCESATI romani*” – A., nr.4819, 2006); **h.** ACCESA = *primi, a obține* (cu regim prepozițional) *a avea dreptul să beneficieze de, a li se permite să beneficieze de, a putea beneficia de* („*Ce servicii medicale pot ACCESA imigranții*” - A, nr. 5354, 2007); **i.** ACCESA = *a alege; a se implica în; a se încadra la* („*Cum traditia la noi a fostului MCT, azi ANCS, este ca sumele destinate granturilor sa fie cu cel putin un ordin de marime mai mici, decat cele pentru proiecte, se pot intrevedea, de pe acum, dificultatile financiare prin care vor trece cei care vor ACCESA acest program (Programul 3 al PNCDI-2, intitulat "Idei")* – R.L., 12.05.2007); **j.** ACCESA = *a accede la; a ajunge la* („*In opinia mea, structura umana se bazeaza pe coeziunea a doua*

² Vezi, spre exemplu „*Pentru transportul auto intern și internațional puteți CONSULTA adresa de Internet www.autogari.ro”* (<http://www.campulungmoldovenesc.ro/utile/transport.html>) „*Pentru exemple de subiecte, puteți CONSULTA adresa de internet a Centrului Internațional de Studii Pedagogice.*” (<http://www.ambafrance.md/spip.php?article657>) ș.a.

³ „*Pentru informații suplimentare, CONSULTAȚI acest link*”; Pentru exemple de subiecte, *CONSULTAȚI acest link*; Pentru informații mai ample, *CONSULTAȚI acest link*. (<http://www.ambafrance.md/spip.php?article657>)

⁴ „*Pentru informații suplimentare, CONSULTAȚI site-ul Centrului Național de Studii Pedagogice.*”; „*Pentru informațiile de înscriere, CONSULTAȚI site-ul www.ambafrance.md rubrica.*” (<http://www.ambafrance.md/spip.php?article657>)

unitati: fizicul si psihicul. Intre aceste unitati exista o membrana permeabila prin care se realizeaza interconditionarea celor doua nivele: prin fortarea psihicului poti ACCESA fizicul, iar prin fortarea fizicului poti ACCESA psihicul.” – R.L, 17.03.2007); **k.** ACCESA = a intra (pe drumul), a pătrunde; a ajunge („...aparținem totuși unui grup (restrâns) de oameni care pot folosi cuvinte-cod ca „mangafaua”, „bibicul” sau noțiuni încryptate de genul „moftului” românesc, pentru a ACCESA drumul către adevărata individualitate românească?” – D, nr. 105, 2006) și exemplele pot continua.

Contextele de mai sus sunt reprezentative pentru manifestarea unui grad maxim al diluției sensului specializat, care se remarcă în întrebuirile figurate, conotative.

Mecanismele care produc astfel de contexte sunt diferite, dar productive în limbă, unele dintre sintagme având șanse de a se impune. În cazul acestui termen informatic, contactul cu limba comună (dar și cu termeni despecializați aparținând altor terminologii) dă naștere, în principal, la modificări semantice bazate pe **metaforă (3.1.2.1)** și, uneori, pe **metonimie (3.1.2.2)**. În cea de-a doua situație avem de-a face cu un caz special, când ACCESA determină, pe principiul economiei în exprimare, important în limba comună, modificări metonimice în cazul cuvintelor cu care intră în context, ceea ce are ca efect, în ultimă instanță, modificări ale sensului lui ACCESA însuși.

3.1.2.1. De plidă, în exemplele **i.** și **k.** înregistrate mai sus, dezvoltarea polisemiei se manifestă ca urmare a unui transfer **metaforic** favorizat în mare măsură de vecinătățile lingvistice mai libere. Termenii apar în contextul unor unități ale lexicului general, sensului denotativ, informatic, adăugându-i-se o serie de conotații: în **i.** ACCESA dezvoltă sensurile *a alege*; *a se implica în*; *a se încadra la* ca urmare a unei analogii: ACCESEZI programul de cercetare (în acest caz *Programul 3 al PNCDI-2, intitulat „Idei”*) așa cum ACCESEZI un program informatic. ACCESA, care în terminologia informatică apare (și) în contextul *program*, ajunge, prin analogie, să se extindă asupra altor tipuri de program: *ACCESAREA programelor canalului de știri* (unde sensul devine pentru vorbitorul obisnuit ACCESA = *a viziona, a urmări*) sau, în relație cu terminologia economico-financiară: *ACCESAREA programelor de finanțare, a programelor PHARE, SAPARD* ș.a. Extinderea metaforică se realizează, așadar, pe baza rețelei de sensuri a cuvântului polisemantic din contextul imediat.

În **k.** ACCESA devine *a intra (pe drumul), a pătrunde; a ajunge*, tot prin analogie: „mangafaua”, „bibicul” sau noțiuni încryptate de genul „moftului” românesc țin locul *parolei* pe care o utilizezi pentru *a intra* într-un *program*, sau pe un *drum*, în cazul de față.

Traseul metaforic poate fi realizat în interiorul limbii române, sau poate fi vorba de calcuri semantice, sub influența limbii engleze. Spre exemplu, în cazul lui ACCESA (a cărei legătură cu verbul englezesc TO ACCESS este stabilită, la nivelul limbii comune, prin sensul înregistrat de dicționarele generale sub marca inform.), o ipoteză ar fi că ajunge să calchieze sensurile mai noi, generale, dezvoltate prin derivare semantică de la sensul informatic, de corespondentul său, în limba engleză. De cele mai multe ori traseul metaforic este însă vizibil și în română.

OXFORD ADVANCED LEARNER’S DICTIONARY înregistrează verbul ACCESS cu s1. (*computing*) *to open a computer file in order to get or add information* și s2. (*formal*) *to reach, enter or use sth.: The loft can be accessed by a ladder.*

De asemenea, ENCARTA WORLD ENGLISH DICTIONARY acordă mai mare atenție sensurilor generale ale acestui verb, înregistrând ACCESS cu s1. *enter place: to*

find a means of entering or approaching a place, s2 get information: to have the opportunity or right to experience or make use of something și s3 call up data: to retrieve data or a computer file: The program can be accessed using the correct password.

În română, ACCESA ajunge să fie tot mai des folosit cu sensurile de (a avea dreptul sau posibilitatea de) a intra, a ajunge undeva, a pătrunde într-un loc în contexte generale, atipice precum ZONĂ (de cățărare/de festival/rezidențială/de sud-est a Europei), DRUM (forestier/de centură/național), SAT, ORAȘ ș.a.m.d.:

„Pentru a ACCESA zona de cățărare (Colibri) puteți urma unul din cele două drumuri de acces.”⁵

„De aici si dorinta mea de a putea publica o parte din acest articol intr-unul din ziarele locale, pentru a oferi o perspectiva noua giurgiuvenilor de rand, care nu au fost cu salupa pe bratul Ara, nu au vazut pasari dunarene in padurile din Insulele de langa Giurgiu [...] Aceste zone exista, si pot fi ACCESATE”⁶

„Este necesar sa pastrati si sa aratati bratară, nu numai pentru a ACCESA zona de festival, ci si pe tot parcursul zilelor si in cadrul zonei de festival.”⁷

„Satul poate fi ACCESAT de pe drumul E578 dintre Miercurea Ciuc si Gheorgheni, din directia Racu pe drumul judetean 124, sau de pe drumul national 12A dintre Miercurea-Ciuc si Ghimes, din directia Frumoasei pe drumul judetean D124, respectiv cu trenul care circula pe ruta Miercurea Ciuc - Ghimes.”⁸

„Posibilități de programe de agrement:

- drumeții montane la cabana Harghita-Mădăraș (1794 m), pe drumul forestier. Poate fi ACCESAT de la Pensiunea Filio pe jos sau cu autoturism.”⁹

„Rm. Valcea - Obarsia Lotrului este un drum complet asfaltat posibil de ACCESAT cu orice masina.”¹⁰

„Zona cuprinde un singur oraș, Miercurea Nirajului situată în mijlocul cursului râului Niraj, la 22 km distanță de Tg.-Mures de unde poate fi ACCESAT pe DJ 135 si DJ 151. Zona mai poate fi accesată și dinspre sud-vest din comuna Bălăușeri aflată pe drumul național E60 și dinspre nord (orașul Reghin) pe DN 15.”¹¹

„[...]acesta fiind drumul de centură care leagă șoseaua spre Cluj și Timișoara de vama Borș, drum ce poate fi ACCESAT și de autocamioane.”¹²

„Orașul este accesibil, deoarece se află pe drumul național 12, care traversează orașele Sf. Gheorghe și Miercurea Ciuc, și poate fi ACCESAT și dinspre Brașov și dinspre Tg. Mureș.”¹³

„Sudul lacului poate fi ACCESAT pe drumul dintre Navodari si Sibioara. Estul lacului Tasaul si lacul Corbu sunt accesibile de pe drumul national 22B, intre Corbu si Navodari.”¹⁴

Utilizarea lui ACCESA se extinde, în contexte de tipul celor citate, **1.** fie prin calc semantic după verbul englezesc, **2.** fie prin derivare semantică în interiorul limbii, **3.** fie

⁵ <http://cluburimontane.org/bin/liste/index.php?lng=ro&id=39399>.

⁶ <http://giurgiu.ro/blogspot.com/2009/03/mediul-ambiental-in-zona-orasului.html>.

⁷ <http://www.bestfest.ro/editia2009/romana/faq/index.html>.

⁸ www.cazaretransilvania.ro/Nadejdea1p.html.

⁹ <http://www.turismdevis.ro/cazare-pensiuni/cazare-Odorheiu-Secuiesc-HR/Pensiunea-mikes.html>.

¹⁰ www.daciaclub.ro/Obarsia-Lotrului-t14917.html.

¹¹ <http://milvus.ro/RO/the-niraj-valley-as-natura-2000-site-2005>.

¹² www.euroglas.ro/index.php?do=profil.

¹³ <http://www.zenitpanzio.ro/index.php?cat=2>.

¹⁴ http://iba.sor.ro/aia_lacul_tasaul.htm.

prin utilizarea abuzivă, neindicată, în toate contextele sintagmei sinonime A AVEA ACCES, foarte vagă, care poate fi utilizată despre orice.

În ceea ce privește ipoteza 2., A ACCESA este atestat în română și în contextul informatic ZONĂ (a site-ului/de Internet/de upload/de blog ș.a), cuvântul românesc traducându-l pe englezescul FIELD și calchiind sensul informatic de „a designation for a group of data. For instance, a program that asks for your name keeps that data in a field, stored on a disk drive, in a file, within the file within a record. A field does not have any restrictions as to how large or small it can be.”(COMPUTER TELEPHONY & ELECTRONICS DICTIONARY AND GLOSSARY); „An area of a database record, or graphical user interface form, into which a particular item of data is entered.”(FREE ONLINE DICTIONARY OF COMPUTING), fiind înregistrat, spre exemplu, și de DICȚIONAR DE INFORMATICĂ 2003:

„Pentru A ACCESA zona privată a acestui site vă rugăm să vă autentificați.”¹⁵

„Pentru a putea ACCESA zona de Intranet, trebuie să accesați linkul Intranet din meniul de jos.”¹⁶

„Autentificati-va pentru A ACCESA zona privata a site-ului.”¹⁷

„Pentru A ACCESA zona de upload va rugam completati formularul alaturat.”¹⁸

„Daca doresti sa afli mai multe despre fata neoficiala BRGWork poti ACCESA zona de blog cu testimoniale si poze.”¹⁹

O posibilă explicație pentru utilizarea lui ACCESA în contextele ZONĂ (de cățărare/de festival/rezidențială/de sud-est a Europei ș.a.), DRUM (forestier/de centură/național), SAT, ORAȘ, analizate mai sus este extinderea prin analogie (pornind de la termenul informatic ZONĂ). Pe baza rețelei de sensuri a cuvântului polisemantic ZONĂ, ACCESA este apoi utilizat și în contextele SAT, ORAȘ, DRUM ș.a. prin „derivare sinonimică” – sinonimie în sens larg (vezi I. Coteanu 1985).

Tot mecanismul extinderii prin analogie pe baza rețelei de sensuri ale cuvântului polisemantic poate fi invocat și pentru utilizarea lui ACCESA în contexte precum ZONĂ de dezvoltare/ZONĂ de bucurie/ZONĂ de investitori străini ș.a.m.d:

„Termenul pina la care pot fi depuse documentele pentru ACCESAREA zonei de dezvoltare din Alba Iulia a fost prelungit prin hotarire a Consiliului local, pina la data de 31 octombrie 2007.”²⁰

„Cresterea valorii adaugate a serviciilor pentru afaceri (organizare de evenimente, dar si ACCESAREA zonei de investitori straini prin intermediul unui Centru de asistenta).”²¹

„Nicio minte nu poate ACCESA o zonă de bucurie din una de suferință cum nici o minte deprimată profund nu poate găsi resurse pentru idei mărețe.”²²

În cazul modificărilor semantice bazate pe metaforă, în contexte precum A ACCESA zona (vezi analiza de mai sus) sau A ACCESA programul, ACCESA își extinde uzul, prin analogie, urmărind rețeaua de sensuri a cuvintelor polisemantice zonă și

¹⁵ <http://www.hostmpro.com/index.php/ro/component/user/login.html>.

¹⁶ <http://www.mmuncii.ro/ro/ajutor-231-view.html>.

¹⁷ <http://forum.joomla.ro/modificare-mesaj-de-login-t7597.0.html>.

¹⁸ www.magazinuldetablouri.ro/efecte.html.

¹⁹ http://www.wtusa.ro/work_and_travel/firme_romania/belrao_grup.

²⁰ http://www.monitorulab.ro/cms/arch/m_ab/weektitles/2007-10-01.html.

²¹ <http://www.icc.ro/activitate/sedinte/2005/25.01.05/A1.pdf>.

²² <http://octavianpaler.ro/comentarii-si-citate/drumul-spre-maine/>.

program, ambele fiind (și) termeni informatici despecializați prin utilizarea în limba generală. Dar „itinerarul” semantic nu se oprește aici. În cazul lui ACCESA în contextul zonă, utilizarea acestui verb se extinde și pe rețeaua de sinonime corespunzătoare fiecărui sens al cuvântului *zonă*, prin derivare sinonimică, ajungând în contexte precum *drum*, *sat* ș.a.m.d.

3.1.2.2. În cazul modificărilor semantice bazate pe **metonimie**, avem de-a face cu un caz special: ACCESA determină un transfer metonimic în cazul cuvântului cu care intră în context, iar noul context format, determină o modificare metonimică în cazul lui ACCESA însuși:

a. „*Problemele curente in companiile cu trafic mare al documentelor vizeaza... intarzierea in ACCESAREA informatiei utile, pierderea unor documente*” – B.N., 06.06.2005;

„*Ce informații pot ACCESA utilizatorii*” - A, nr. 5050, 2006

b. „*Ideal ar fi fost ca in urma cu sase ani sa fi urmat modelul colegilor din Polonia, care intai au strans arhivele, impreuna cu instrumentele de ACCESARE a arhivelor, respectiv cartotecile, si abia dupa aceea au purces la drum, au inceput sa le studieze, sa le puna la dispozitia publicului.*” – 22, nr.848, 2006 ;

c. *Peste 1.500 de scriitori români contemporani, ACCESAȚI pe internet. Peste 1.500 de scriitori români contemporani din țară și din diaspora vor avea, începând de astăzi, un site, www.scriitoriromani.ro.*” – A., nr. 4854, 2006

În **a.** ACCESA = *a obține* ca urmare a metonimiei cauză pentru efect / consecință (a accesa informații are ca efect obținerea de informații.) ; în **b.** ACCESA = *a consulta, a cerceta, a studia, a examina, a se informa asupra*, ca urmare a unui transfer metonimic, pe care l-am numi acțiune pentru scop (a accesa arhiva cu scopul de a consulta, a cerceta, a studia, a examina arhiva).

În **c.** A ACCESA este interpretat de vorbitorul comun prin *a consulta, a studia, a se informa asupra*. Transferul metonimic are loc în două etape: mai întâi ACCESA determină un transfer metonimic, pe baza principiului economiei în exprimare, în cazul contextului său imediat. Deci, de la A ACCESA *site-uri* care conțin informații despre scriitori (scriitori putând fi utilizat aici și cu sensul metonimic, de operă a scriitorilor) se ajunge la A ACCESA *scriitori*. (ACCESA *site-uri* (cu informații despre scriitori) → ACCESA *informații* (despre scriitori) → ACCESA *scriitori*.) Noul context creat produce o modificare metonimică în cazul lui ACCESA însuși, al cărui sens devine din *a intra într-o rețea/intr-un program*, așa cum este înregistrat în DCR, *a consulta, a studia, a se informa asupra*, ca urmare a metonimiei cauză pentru efect (accesarea site-urilor cu informații despre scriitori/operele acestora poate avea drept rezultat consultarea, studierea, informarea asupra scriitorilor/operei). Acest mecanism este larg întâlnit: de la A ACCESA *site-uri* care oferă informații sau care conțin hărți, imagini se ajunge, prin transfer metonimic, direct la ACCESA *imagini, hărți, informații*, apoi prin alt transfer metonimic, asupra lui ACCESA însuși se ajunge la *a cerceta, a analiza hărți, imagini* ș.a.

3.1.3. Foarte des întâlnit este ACCESA în contexte precum *credit, bani, finanțări, fonduri, card* ș.a, termeni ce aparțin domeniului economico-financiar. Informatizarea sistemului bancar a condus la contactul între cele două terminologii (chiar dacă doar la nivelul limbii comune) și implicit la dezvoltarea de sensuri noi. De la ACCESAREA sistemelor informatice ale automatelor bancare (ATM-uri), sau a sistemelor informatice

de tranzacții bancare, încasări și plăți ș.a., s-a ajuns la dezvoltarea unor sintagme precum *ACCESAREA cardului*, *ACCESAREA banilor*, *ACCESAREA de fonduri* ș.a.

Deși astfel de exemple se întâlnesc și în limba engleză („*How can I ACCESS MONEY for schools?*”²³, „*Rahman promotes the scheme ceaselessly in Europe in his quest to ACCESS MONEY from the EU Microcredit Fund, which can be administered only by banks.*”²⁴; „*SNB expands bank ACCESS to FUNDS in tough conditions*”²⁵ etc.) nu putem afirma cu exactitate că avem de-a face cu calcuri semantice (împrumuturi de sens din alte limbi), întrucât principalele dicționare generale ale limbii engleze (OXFORD ADVANCED LEARNER’S DICTIONARY, LONGMAN DICTIONARY OF ENGLISH LANGUAGE AND CULTURE, BBC ENGLISH DICTIONARY SAU PENGUIN ENGLISH DICTIONARY) nu înregistrează nici contextele, nici noile sensuri dezvoltate ca urmare a contactului acestui termen informatic cu termenii despecializați aparținând domeniului economico-financiar, prin intermediul presei. De altfel, tropii care au stat la baza acestor modificări semantice, sunt decodabili și în limba română, ceea ce ar fi un argument în plus pentru faptul că am avea de-a face cu o inovație semantică realizată în interiorul limbii române și nu cu calcuri după modelul limbii engleze. Totuși, fiind recunoscut faptul că majoritatea știrilor sunt traduse, fiind preluate de pe Internet nu putem exclude total influența limbii engleze, însă, analiza corpusului atestă existența unor mecanisme active care acționează în interiorul limbii române și care stau la baza dezvoltării polisemiei lui ACCESA, ca urmare a dinamicii sensurilor.

3.1.3.1. După părerea noastră, construcțiile semnalate mai sus au luat naștere printr-o serie de **metonimii**: de la *ACCESAREA sistemului informatic* (cu care sunt prevăzute ATM-urile) prin intermediul cardului s-a ajuns la *ACCESAREA cardului* (ex.: „*Documentele necesare la ACCESAREA cardului BCR-MasterCard-Altex sunt copia actului de identitate si documentele care atesta realizarea de venituri*” - B.N. 24.08.2005); de la *ACCESAREA cardului [pentru a extrage o sumă de bani]* se ajunge la *ACCESAREA banilor / a sumelor de bani* (ex.: „*Doua metehne autohtone fac ACCESAREA banilor si mai dificila: incapacitatea de a redacta un proiect si lipsa cofinantarilor* - B.N. 18.11.2005”; „*Împrumuturi pentru ACCESAREA banilor europeni nerambursabili*” - A., nr.5144, 2007; „*Alegerea momentului optim de contractare a unui imprumut va permite ACCESAREA unei sume mai mari de bani*” - B.N. 08.12.2005). Apoi, prin derivare sinonimică se creează contexte precum *ACCESAREA fondurilor/ creditelor/ împrumuturilor* ș.a. Tot astfel, de la *ACCESAREA sistemelor informatice [pentru efectuarea de tranzacții bancare, încasări și plăți]* s-a ajuns la *ACCESAREA plăților* („*identificare a parcelelor agricole, instrument necesar pentru ACCESAREA platilor directe din agricultura pentru 2007*”, B.N.10.01.2006) etc.

În ceea ce privește evoluția sensurilor prin metonimie, situațiile analizate arată că avem de-a face cu extinderea acestui trop ca urmare a *derivării sinonimice*, ACCESA apărând în combinații cu termeni care implică într-un fel sau altul conceptul de BANI: **a.** BANI („*Împrumuturi pentru ACCESAREA banilor europeni nerambursabili*” - A., nr.5144, 2007; „*autoritatile judetene vor putea ACCESA bani din fondul "Solidaritatea"*” - R.L., 03.06.2006; **b.** SUMĂ DE BANI („*Alegerea momentului optim de contractare a unui imprumut va permite ACCESAREA unei sume mai mari de bani*” -

²³ <http://answers.yahoo.com/au/question/index?qid=20071006092944AA0WwFx>

²⁴ <http://www.renewal.net/Documents/RNET/Research/Communityaccessmoney.pdf>.

²⁵ <http://www.reuters.com/article/bondsNews/idUSZAT00677520070814>

B.N. 08.12.2005); **c. FINANȚĂRI** („Una din problemele cu care se confrunta IMM-urile este dificultatea cu care ACCESEAZA finantari”; „82 la suta dintre IMM-uri declara ca au probleme foarte mari sau mari la ACCESAREA finantarii” - B.N. 23.03.2005; „...asistenta in alcatuirea unui plan de afaceri si in ACCESAREA finantarilor pentru afacerile lor...” – B.N., 06.07.2005; „...eligibilitate in procedurile de achizitii publice si de ACCESARE a finantarilor internationale” – B.N., 16.09.2005); **d. FONDURI** („Ce înseamnă ACCESARE de fonduri naționale, înseamnă încredere în fondurile naționale?” A.C., nr.15, 2007; „Finantatorul accepta ca garantii pentru ACCESAREA fondurilor externe” – B.N., 07.06.2005; „impactul integrării asupra turismului romanesc sau modalitati de ACCESARE a fondurilor Uniunii Europene” – B.N. 01.07.2005); **e. CARD** („Documentele necesare la ACCESAREA cardului BCR-MasterCard-Altex sunt copia actului de identitate si documentele care atesta realizarea de venituri”- B.N. 24.08.2005); **f. ÎMPRUMUTURI** („...companiile mai mici si cele care apeleaza pentru prima data la finantare bancara vor fi indrumate spre ACCESAREA de imprumuturi in lei – B.N., 12.09.2005; „o anumita suma, care ... da dreptul la ACCESAREA unui imprumut in conditii avantajoase - B.N. 26.04.2007); **g. AJUTOR FINANCIAR** („Un prim pas pentru ACCESAREA ajutorului financiar este completarea formularului de cerere si formularului declaratiei pe propria raspundere;”- B.N. 17.10.2005); **h. CREDIT** („Ca persoane fizice, la fel de bine ne putem adresa si altor institutii de pe piata romaneasca pentru ACCESAREA unui credit” – B.N. 28.06.2004; „Cel mult, ele îngreuneaza procedura de accesare a creditului” – B.N. 07.09.2005; „Pentru a ACCESA acest credit e nevoie doar de buletin si de o adeverinta de la facultate” - B.N. 24.09.2007); **i. PLĂȚI** („...sistemul de indentificare a parcelelor agricole, instrument necesar pentru ACCESAREA platilor directe din agricultura pentru 2007 – B.N. 10.01.2006”); **j. ASISTENȚĂ FINANCIARĂ** („...programe speciale de promovare si pregatire a sectorului economic in vederea ACCESARII acestui tip de asistenta financiara in conditii optime si eficiente” – B.N. 23.03.2006); **k. RESURSE (EUROPENE)** („Trebuie sa invatam SA ACCESAM resurse europene” - B.N. 20.06.2007”); **l. SURSĂ DE FINANȚARE** („Vom căuta soluții de folosire cât mai eficientă a banilor și de ACCESARE a cât mai multe surse de finanțare”- 22, nr, 779, 2005); **m. LEASING OPERAȚIONAL** („Leasingul operațional va fi mai ieftin și mai ușor de ACCESAT” – A. nr. 4877, 2006); **n. SUBVENȚII** („In 2007, agricultorii nu pot ACCESA nici subventiile de la UE” – R.L, 08.09.2007); **o. TITLU DE STAT** („Străinii pot ACCESA titlurile de stat românești numai după 1 martie”- A. nr. 4824, 2006) ș.a.

În exemplele de mai sus, unde ACCESA intră în contact cu termeni despecializați aparținând domeniului economic, prin intermediul mass-media, sensurile cu care acesta este actualizat sunt: „a obține”, „a primi”, „a intra în posesia”, „a dispune de...” și, în contexte precum (SUMĂ DE) BANI²⁶, FINANȚARE²⁷, FONDURI²⁸, CARD²⁹, ÎMPRUMUT³⁰, CREDIT³¹, „a contracta”.

²⁶ „...dobanzile la creditele in franci elvetieni permit contractarea unor sume mai mari de bani” - www.ghiseulbancar.ro „ANOFM are 67 de proiecte scrise pentru contractarea de bani UE.” - www.finantare.ro

²⁷ „Contractarea finantarii va avea loc pina cel tirziu in noiembrie 2003” – **Ev.Zilei**, 21.06.2003

²⁸ „...documentele necesare pentru contractarea acestor **fonduri** vor fi depuse dupa data de 1 ianuarie 2007” (www.newschannel.ro)

²⁹ „adeverinta de venit, care trebuie completată la contractarea cardului” – www.ghiseulbancar.ro

³⁰ „Actionarii Chimpex Constanta vor decide la intalnirea din 11 octombrie contractarea unor **imprumuturi** de pana la 25 milioane euro pe an” - www.standard.ro

³¹ „In curand, vom putea **contracta credite** mai mari.” – www.creditimobiliar.ro

3.1.3.2. Alt trop care stă la baza acestor transferuri este **metafora**. Dacă în mod curent, în limbajul informatic ACCESA apare (și) în contextul PROGRAM, prin analogie, A ACCESA ajunge să se folosească pentru orice fel de program, în contexte precum ACCESAREA programului PHARE, SAPARD ș.a. („*De acum încolo se va putea face plata mult mai repede și se va simplifica procedura de ACCESARE a programului SAPARD.*” – B.N. 12.08.2005).

3.2. INTERFAȚĂ apare înregistrat în DEX cu sens fizico-chimic și electronic, fără înregistrarea sensului specializat informatic (deși apare deseori actualizat în presa actuală, mult mai frecvent decât aceste sensuri mai vechi).

Dintre dicționarele care înregistrează sensul informatic al lui INTERFAȚĂ menționăm DE 1993, care-l înregistrează ca s.2. „*totalitatea dispozitivelor, regulilor și convențiilor cu ajutorul cărora un element al sistemului de calcul comunică fie cu un alt element, fie cu utilizatorul, elementele având caracteristici diferite (ex. interfață grafică, interfață de comunicare)*”. Definiția face referire la SISTEM DE CALCUL, însă dicționarul nu definește nicăieri noțiunea, lucru care ar fi fost esențial, dacă avem în vedere că aceasta acceptă mai multe interpretări chiar în terminologia informatică (vezi DICȚIONAR DE INFORMATICĂ 2003).

DEXI 2007 și MDN 2008 înregistrează INTERFAȚĂ cu s.2 „*frontieră convențională între două sisteme sau unități, care permite schimburi de informații după anumite reguli.*” Dacă MDN 2008 nu înregistrează în cazul cuvintelor SISTEM și UNITATE și sensurile informatice, un caz aparte îl constituie DEXI, care oferă o definiție completă, nefăcându-se apel la alte cuvinte al căror sens specializat (informatic) să nu fie, de asemenea, menționat. SISTEM este indicat sub s. 14, inform., semnalându-se chiar o tipologie a sistemelor informatice: *sistem expert, sistem mainframe, sistem multiutilizator, sistem de operare*. De asemenea, UNITATE este înregistrat cu s. 9, informatic.

NDU 2008 înregistrează însă numai sensurile informatice „*1. ansamblu de dispozitive, reguli și convenții cu ajutorul cărora un element al unui sistem de calcul comunică cu altul; 2. limita comună a două sisteme.*” nereflectând astfel realitatea limbii române. Nu se definește termenul SISTEM cu sens informatic.

Toate definițiile menționează marca diastratică, însă, făcând referire la alți termeni pe care nu-i înregistrează cu sens informatic sunt, în mare măsură, inaccesibile nespecialistului.

3.2.1. INTERFAȚĂ apare actualizat în texte cu sensul informatic de „*frontieră convențională între două sisteme sau unități, care permite schimburi de informații după anumite reguli*” (MDN), caz în care se manifestă doar o simplă diluție a sensului specializat, prin apariția în texte adresate publicului larg.

„*...O INTERFAȚĂ grafică de configurare SELinux și suport pentru Nouveau, alternativa Open Source la driver-ele video proprietare, accelerate 3D, ale Nvidia.*” (A.C. nr. 22, 2007);

„*Partea hardware a sistemului, este compusa dintr-un receptor-reflector (parabola), un convertor de semnal (LNC dublu emisie receptie), un modem de satelit RCST (cuprinde intr-un singur dispozitiv hardware foarte compact, un modulator MF-TDMA, un receiver DVB și o INTERFATA de trafic terestru) și optional un gateway/router.*” (B.N. 25.10.2004)

„Noua INTERFATA a site-ului permite downloadarea unor materiale informative, dar si consultante on-line...” (B.N. 15.05.2006)

„...design aplicatii software - INTERFATA grafica cu user-ul pentru programe End-User;” (B.N. 26.07.2005)

La prima vedere, se poate crede că utilizarea acestui termen în limbajul presei (scopul fiind reclama, prezentarea produselor într-o lumină favorabilă), ar conduce la apariția lui în contexte nespecifice limbajului specializat (ex. *INTERFAȚĂ grafică intuitivă și prietenoasă*). O cercetare mai riguroasă arată că avem de fapt de-a face cu o serie de calcuri semantice, cuvinte folosite frecvent în româna uzuală dobândind, la nivelul discursului specializat informatic, un sens nou, tehnic, după modelul limbii engleze (spre exemplu, atât *prietenoasă*, cât și *intuitivă* sunt traduceri ale compuselor englezești *user-friendly*³², respectiv *intuitive-user (INTERFACE)*).

În exemplele analizate, sensul nou, strict științific, dobândit de cuvinte mai vechi în limbă (ex. *prietenoasă*), în urma unor transferuri semantice, după modelul limbii-donator, engleza, cuvinte care devin termeni la nivelul discursului specializat informatic al limbii-receptor, suferă, prin apariția în texte adresate publicului larg, o despecializare, o diluție, având loc, posibil, chiar o contaminare cu sensul nespecializat existent inițial în limbă, situație în care s-ar reface traseul metaforic din limba engleză. Spre exemplu, (*interfață prietenoasă*) ar fi perceput de cititorul mediu ca o metaforă, analogia (între, să zicem, program și utilizator pe de o parte și doi prieteni), fiind posibilă pe baza semnelor comune „*comunicare*”, „(*bună*) *înțelegere*”. Mai departe, buna comunicare între utilizator și program ar avea ca efect faptul că respectivul program este ușor de înțeles/folosit, ajungându-se la sensul indicat de dicționar pe baza unei metonimii (cauză pentru efect). Așa cum arată exemplele de mai jos, *INTERFAȚĂ* este utilizat și în alte contexte, precum *veselă, atractivă, agreabilă* ș.a („*Cu o INTERFAȚĂ veselă și atractivă, site-ul este ușor de navigat.*” (B.N. 17.01.2005); „*Misiunea noastră...de a concepe o INTERFAȚĂ agreabilă, la nivel occidental, care să cuprindă toate informațiile într-o formă ușor de găsit și de manipulat.*”; „*Aplicația Libra Web Banking beneficiază de o INTERFAȚĂ grafică ușor de înțeles, intuitivă și nu în ultimul rând, practică.*” (B.N. 27.02.2007); „*Această ultimă versiune a fost îmbogățită cu o serie de funcționalități noi, având, în primul rând, o INTERFAȚĂ intuitivă și prietenoasă...*” (B.N. 15.08.2005) „*DotCommerce Romania schimbă look-ul site-ului oficial, noua INTERFATA de comunicare fiind mult mai prietenoasă.*” (B.N. 22.05.2006)). În aceste cazuri avem de-a face fie cu alte metafore obținute prin derivare sinonimică la nivelul limbii române, fie cu o serie de calcuri semantice după model englezesc.

3.2.2. Mult mai spectaculoasă este dinamica sensurilor ca urmare a utilizării lui *INTERFAȚĂ* în contexte de limbă comună. Definițiile propuse de NDU („*1. ansamblu de dispozitive, reguli și convenții cu ajutorul cărora un element al unui sistem de calcul comunică cu altul; 2. limita comună a două sisteme.*”), care prezintă termenul informatic ca polisemantic, pun în evidență cele două nuclee de sens care se propagă în contactul cu limba comună (la care se adaugă conotații) respectiv : *legătură, comunicare (între două entități)* și *zonă de legătură, limită comună*.

INTERFAȚĂ = legătură, comunicare („*Prin Institutul de Studii Liberale, PNL a fost cel mai aproape de a construi un astfel de cadru instituțional, care sa-i asigure în*

³² Vezi, spre exemplu, definiția din WEBSTER'S NEW WORLD COLLEGE DICTIONARY, 2009: „*easy to use, operate, or understand: said esp. of computer hardware, programs, etc.*”

paralel si INTERFATA cu societatea civila, si cu mediile academice. ” - 22, nr.841, 2006; „Este adevarat ca nu exista si nu vom avea niciodata un stat liberal pur, pentru ca INTERFATA dintre stat si economie este inevitabila, iar ea creeaza tot felul de excrescente plutocratice sau interventioniste.” - 22, nr. 914, 2007; „Exista o serie de exemple practice care dovedesc o buna comunicare cu cetateanul: am incercat sa cream o serie de entitati tip INTERFATA intre administratie si cetatean” - 22, nr. 780, 2005; „Potrivit unor clasici ca Adam Smith, “mana invizibila” a pietei este tocmai “INTERFATA” dintre individ si societate;” - 22, nr. 810, 2005 „Pentru noi, INTERFATA dintre aceste doua sfere (religie și societate) este foarte importanta. ” - 22, nr. 864, 2006); INTERFAȚĂ = om de legătură („Potrivit "surselor judiciare" citate de presa, se pare ca INTERFATA dintre consultanti si conducerea MEC ar fi fost chiar directoarea de cabinet a ministrului Seres, Roxana Iacob. ” - 22, nr. 873, 2006; „Nu sunt spion, nu pot conduce în operativ spioni. A, pot fi INTERFAȚA, pot face legătura constantă cu Planul Național de Informații.” – A.C. nr. 9, 2007) ;

INTERFAȚĂ = intermediar, mediator, mijlocitor („Fundatiile corporatiste sunt un fel de membrana prin care companiile percep asteptarile comunitatilor. Un fel de INTERFATA care mijloceste intre interesele de marketing ale firmelor si nevoile comunitatilor.” 22, nr. 904, 2007 ; ORNISS (Oficiul Registrului National al Informatiilor Secrete de Stat) este INTERFATA NATO in relatia cu oricine sau orice din Romania care ar urma sa aiba acces la informatiile clasificate ale Aliantei Nord-Atlantice. - 22, nr.693, 2003 ; „Isi revendica un rol de cenzor, de supervizor, de instanta de control, de "INTERFATA intre populatie si noua putere" in termenii Anei Blandiana. ” - 22, nr.673, 2003); „Reprezentarea mea despre ziaristi era ca ei trebuie sa functioneze ca niste constiinte, sa fie o INTERFATA intre putere si public. ” - 22, nr.762, 2004 „... implicarea expertilor ca INTERFATA intre stat si societatea civila si dinamica proiectelor”. - 22, nr.723, 2003 ; „Idealul pâna la urma este ca statul, care este o INTERFATA între actorul cultural si piata occidentala, sa dispara cu timpul si relatia sa se stabileasca direct între autorul român si piata straina. ” - 22, nr.916, 2007).

INTERFAȚĂ = zonă de legătură, limită comună, frontieră („Cine sa-si mai aduca aminte acum ca, doar cu un deceniu in urma, Romania era bine instalata in zona gri, LA INTERFATA dintre Occident si fostul imperiu sovietic? ” - 22, nr.872, 2006 ; „Ceea ce s-a intamplat in ultima perioada a dat peste cap un tip de echilibru strategic temporar instaurat dupa 1990, LA INTERFATA spatiului ex-sovietic cu cel al Uniunii Europene. ” - 22, nr.778, 2005 ; „...au inceput sa apara asociatii, institutii si companii functionale, un fel de federatii ale romanilor de isprava. LA INTERFATA lor cu sistemul, ele trebuie totusi sa intre, cel putin ocazional, intr-o relatie corupta pentru a putea subzista. ” - 22, nr.758, 2004 ; „Se poate insa vorbi sau ar trebui sa se vorbeasca si de un liberalism aflat LA INTERFATA cu conservatorismul si cu vederile crestin-democrate.” - 22, nr.882, 2007)

Dezvoltarea noilor sensuri are loc ca urmare a încălcării registrului stilistic, INTREFAȚĂ, termen specializat informatic, fiind utilizat în comunicarea social-politică.

3.3. PRIETENOS/PRIETENOASĂ, care în contexte precum INTERFAȚĂ, PROGRAM, BAZĂ DE DATE, APLICAȚIE, SITE, SISTEM, ECHIPAMENT DE CALCUL, MANUAL DE INSTRUCȚIUNI ș.a. îl traduce pe USER-FRIENDLY (vezi R. Trif 2006: 148), are în limba română o serie de sensuri mai vechi, uzuale (DEX: *Plin*

de afecțiune, de prietenie, de amabilitate; binevoitor, afabil, amical. ♦ Plăcut, agreabil, atrăgător) și ajunge ca în domeniul informaticii să calchiese, după modelul limbii engleze, sensul specializat de *Computer software or hardware designed to be easy to use or operate, even by a novice. Most user-friendly systems include point-of-use instruction and readily accessible help screens, written in language that is clear and easy to comprehend. User-friendliness was a prime consideration in the design of the graphical user interface (GUI) that made the Windows and Macintosh operating systems a commercial success.* (ONLINE DICTIONARY FOR LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE 2007), obținut ca urmare a unei extinderi metaforice. PRIETENOS/PRIETENOASĂ devine, așadar, termen informatic. Prin utilizarea frecventă în texte adresate publicului larg, termenul începe să intereseze din nou limba comună, suferind inevitabile imprecizii, simplificări, largiri de sens (vezi R. Zafiu 2001: 87). Prin despecializare, sensul devine pentru vorbitorul obișnuit (în principal despre computere) ușor de utilizat, de folosit, ușor de învățat, de înțeles, mai ales de către nonexperți. În acest moment este foarte probabil ca sensul să fi suferit o atare evoluție atât ca urmare a unui factor extralingvistic, concretizat în interesul publicului pentru respectivul termen, care este un fenomen general în mai multe limbi, dar și ca urmare a unui calc semantic după modelul limbii engleze. Adjectivul FRIENDLY are o evoluție semantică asemănătoare – vezi, spre exemplu, s.5. din OXFORD ADVANCED LEARNER'S DICTIONARY: (often in compound adjectives) that is helpful and easy to use: this software is much friendlier than the previous version, sau s.3. din ULTRALINGUA ENGLISH DICTIONARY [In combination] Easy to understand or use: „user-friendly computers”; „a consumer-friendly policy”; „a reader-friendly novel.”, sau s.1. indicat de WEBSTER'S NEW WORLD COLLEGE DICTIONARY pentru „– FRIENDLY”: easily used or understood by: „learner-friendly”. Considerăm că modelul pentru limba română este mai degrabă „–friendly”, încadrat de CAMBRIDGE ADVANCED LEARNER'S DICTIONARY 2009, ca „suffix”. Adjectivul „prietenos” apare în aceleași contexte în care apar adjectivele compuse cu „–friendly” din engleză, iar, în unele cazuri, când determinarea devine redundantă, concentrează, de fapt, sensul acestor adjective compuse: spre exemplu lui *user-friendly interface* îi corespunde, de cele mai multe ori, în română, *interfață prietenoasă*, determinarea (cu utilizatorul) fiind omisă fără a fi afectat sensul – „Yahoo lucrează la o interfață mai prietenoasă”³³ / „CORE_TF: a user-friendly interface to identify evolutionary conserved transcription factor binding sites in sets of co-regulated genes”³⁴ Alte exemple sunt *reader-friendly novel/manual*, sau *learner-friendly textbook*, care au drept corespondent în română *roman/manual prietenos*, iarăși, cu omiterea determinării – „Manuale „mai prietenoase””³⁵; „Caracterul prietenos: Manualul este ușor de folosit, conținutul este ușor accesibil, cu o interfață prietenoasă și cu ilustrații potrivite.”³⁶ / „In order to make this manual reader-friendly, we have deliberately eliminated footnotes”³⁷; „Learner-Friendly Textbooks: Chemistry Texts Based on a Constructivist View of Learning”³⁸ ș.a.). Apoi, prin utilizarea acestui la

³³ <http://www.ultranetgroup.ro/yahoo-lucreaza-la-o-interfata-mai-prietenosa>.

³⁴ <http://www.biomedcentral.com/1471-2105/9/495>.

³⁵ <http://stiri.rol.ro/content/view/40320/2/>.

³⁶ www.arre.ro/DEPOZIT/MA.pdf.

³⁷ http://www.law.virginia.edu/pdf/racelaw/Voluntary_School_Integration_Manual.pdf.

³⁸ http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/custom/portlets/recordDetails/detailmini.jsp?_nfpb=true&_ERIC_ExtSearch_SearchValue_0=EJ811125&ERICExtSearch_SearchType_0=no&accno=EJ811125.

origine termen informatic în contexte foarte variate, au loc deplasări semantice de tip metaforic ca în „*program de învățare prietenos*”, extinderea metaforică realizându-se pe baza relației de sensuri a cuvântului polisemantic PROGRAM: de la *program (informatic) prietenos* – la *program (de învățare ș.a.) prietenos*.

PRIETENOS cunoaște, în consecință, o evoluție semantică similară lui (-)FRIENDLY (spre exemplu, WEBSTER'S NEW WORLD COLLEGE DICTIONARY înregistrează următoarele sensuri pentru „-friendly”: *easily used or understood by: „learner-friendly” / helpful to or safe for: „ child-friendly” / not harmful to „environment-friendly”*) și este utilizat și în alte sintagme, după acest model. Evoluția semantică a termenului românesc nu este înregistrată încă de dicționarele generale, dar se manifestă în texte:

a. cu sensul „care nu dăunează, bun pentru”:

- *prietenos cu mediul / prietenos față de mediu (environmentally-friendly) = care nu dăunează*

„Cercetatorii germani au descoperit explozibilul prietenos cu mediul”. (Ziua, 23.05.2008)

„Explozibil ușor de transportat și prietenos cu mediul.” (A, 24.05.2008)

„Un rol extrem de important în protejarea alimentelor îl joacă ambalajul. Acesta trebuie să protejeze produsele alimentare și să fie prietenos cu mediul.” (A, 28.06.2008)

„În plus, țara noastră beneficiază deja de 20 de pensiuni și tur-operatori care promovează turismul prietenos cu mediul natural și care sunt certificați ca atare de către Asociația pentru Ecoturism din România.” (A, 18.03.2009)

„Evolue este primul telefon din seria "verde" lansată de Nokia și probabil următorul pas în industria realizării de mobile. Telefonul încearcă să fie cât mai prietenos cu mediul inconjurător, fiind echipat cu un încărcător mai eficient cu 94% decât standardul Energy Star adoptat de SUA.” (J.N, 13.02.2007).

„Dell, mai prietenos cu mediul din 2009”³⁹

„Arysta acorda licența pentru un insecticid prietenos fata de mediul inconjurator.”⁴⁰

„Practici agricole prietenoase fata de mediul inconjurator”⁴¹

- *prietenos cu stratul de ozon (ozone-friendly)*

„Eco Puff-Air nu contine CFC si este prietenos cu stratul de ozon.”⁴²

b. cu sensul de „care ajută / este în avantajul / benefic” ș.a.

- *prietenos cu clientul (customer-friendly)*

„Produsul are o interfața prietenoasă cu clientul care-l face foarte ușor de utilizat.”⁴³

„Scopul este derularea unui transport prietenos cu clientul: ritmic (curse la intervale de 20 de minute), efectuat cu microbuze noi, confortabile și dotate cu aer condiționat, conduse de șoferi amabili și mai ales profesioniști.”⁴⁴

³⁹ <http://www.corporatenews.ro/articol/Hardware/21261/Dell-mai-prietenos-cu-mediul-din-2009.html>.

⁴⁰ <http://fermierul.info/2009/06/24/arysta-acorda-licenta-pentru-un-insecticid-prietenos-fata-de-mediul-inconjurator/>.

⁴¹ http://www.gazetadeagricultura.info/index.php?option=com_content&view=article&id=2370:practici-agricole-prietenoase-fata-de-mediul-inconjurator&catid=83:Turism%20rural&Itemid=142.

⁴² http://www.ofertefoto.ro/product_info.php?manufacturers_id=13&products_id=214&osCsId=bce918c03b902ff5f47e205b248991f6.

⁴³ <http://www.eurosoftone.ro/Produse/InternetBanking/tabid/90/Default.aspx>.

⁴⁴ http://www.antaes-group.ro/antaes_transport.htm.

- prietenos cu consumatorul /față de consumator (consumer-friendly) ș.a.

„Ca Legea nu este foarte prietenoasă fata de consumator se datorează totuși și acestuia din urma.”⁴⁵

„Dacă mai adăugăm și faptul că parte din uleiuri sunt importate în butoaie și reambalate aici, avem un tablou deloc prietenos cu consumatorul.”⁴⁶

4. Luând în calcul situația de migrare a termenilor spre LC, literatura de specialitate este dominată de două perspective asupra polisemiei terminologice, în funcție de situarea termenului într-un sistem binar sau ternar:

Într-un sistem binar (termen vs. cuvânt), polisemia este o consecință a *derivării semantice*, în momentul în care termenul migrează spre limba comună și dezvoltă, plecând de la sensul la origine specializat, noi sensuri conotative, prin încălcarea registrului stilistic. De aceea, fenomenul este recunoscut și ca *dinamică semantică*, *neologie semantică* (M.F. Mortureux 1997: 117-120), *schimbare de sens* sau *tropi* (V. Nyckees 1998: 105-133; A. Lehmann și F. Martin-Berthet 1998: 78-90), *evoluția sensului* (A. Nicklas-Salminen 2003: 159-165) sau, la modul general, *conotații* (B. Spillner 1994: 53).

Într-un sistem ternar, unitatea lexicală nu este propriu-zis nici termen, nici cuvânt, ci activează, în funcție de situația de comunicare, caracterul specializat sau nonspecializat. Așadar, din această perspectivă, specializarea este o trăsătură activabilă contextual. Cele două fațete activabile contextual păstrează între ele o legătură polisemică. Această ipoteză este susținută de M. T. Cabré, din perspectiva unei *teorii comunicative a terminologiei* (vezi, spre exemplu, M. T. Cabré 2000 : 30, 33, 34; M. T. Cabré și A. Adelstein 2002: 1, 8, 15 ș.a.).

În urma analizei corpusului se remarcă următoarele:

Din punctul de vedere al **analizei paradigmatică**, există situații când o anumită unitate lexicală, care este atestată în texte cu un sens informatic, este înregistrată de dicționare, dar cu sensuri generale, mai vechi în limbă și / sau cu sensuri specializate, dar aparținând altor domenii decât cel informatic. Frecvența utilizării sensului denotativ informatic și dezvoltarea unor sensuri conotative, de asemenea frecvente, pornind de la acest nucleu de sens, ca urmare a contactului cu limba comună, necesită însă revenirea la definițiile de dicționar și corelarea acestora cu realitatea textelor.

ex.: INTERFAȚĂ apare înregistrat în DEX cu sens fizico-chimic și electronic, nemenționându-se nimic despre sensul specializat informatic (deși apare deseori actualizat în presa actuală, mult mai frecvent decât aceste sensuri mai vechi, datorită importanței pe care o are fenomenul de informatizare) și evident, nici despre sensurile pe care le dezvoltă termenul informatic în relație cu limba comună.

Alte ori, sensul informatic este înregistrat, însă, în contextul permisiv al limbii comune, unde termenii au libertăți combinatorii mult mai mari, apar deviații semantice de tip metaforic sau metonimic.

⁴⁵ stiri.rol.ro/content/view/43415/3/.

⁴⁶ <http://vwforum.vwforum.ro/index.php?showtopic=45791>.

ex.: Spre exemplu, MDN 2008 înregistrează ACCESA cu sensurile informatice de „a avea acces” / „a intra într-o rețea, într-un program” / „a obține o instrucțiune din memorie pentru a o executa”, dar nu înregistrează și sensurile conotative pe care le dezvoltă termenul informatic în relație cu limba comună, sensuri evidențiate de analiza corpusului și atestate, în (mică) parte, de DEXI 2007 și de NDU 2008.

Sunt însă și situații când termenul informatic nu este deloc înregistrat, deși este frecvent în texte, atât cu sensul denotativ specializat informatic, cât și cu sensuri figurate dezvoltate pornind de la acesta.

ex.: Spre exemplu, în cazul lui A ACCESA/ACCESARE, care nu este înregistrat în DEX (1998), nici în alte dicționare generale importante precum Micul Dicționar Academic (2001-2003), Mic Dicționar al Limbii Române (1992) ș.a, considerăm că numărul mare de atestări în principalele publicații, pe o perioadă cuprinsă între 2004 - 2009, este un argument destul de puternic pentru înregistrarea lui în dicționarele generale (multe dintre ele cerându-se reeditate, pentru a putea reflecta stadiul actual al limbii).

La nivel **sintagmatic** se remarcă fie o simplă diluție, sau o interpretare superficială a sensului informatic, la nivelul vorbitorilor obișnuiți (*ex.: „Noua INTERFAȚĂ a site-ului permite downloadarea unor materiale informative, dar și consultanțe on-line...” – B.N. 15.05.2006; „Cu o INTERFAȚĂ veselă și atractivă, site-ul este ușor de navigat.” – B.N. 17.01.200*), fie devieri semantice de tip metaforic sau metonimic. În cea de-a doua situație termenii apar fie în contextul unor unități ale lexicului general, fie în contextul altor termeni despecializați aparținând altor domenii, termeni care au migrat de asemenea spre LC.

ex.: Într-un context precum „ se pot întrevedea, de pe acum, dificultățile financiare prin care vor trece cei care vor ACCESA acest program (Programul 3 al PNCDI-2, intitulat "Idei")” – R.L., 12.05.2007 ACCESA dezvoltă, prin utilizarea în presa adresată publicului larg, sensurile de „a alege” ; „a se implica în” ca urmare a unei analogii. ACCESA, care în terminologia informatică apare și în contextul PROGRAM ajunge, prin analogie, să se extindă asupra altor tipuri de program, extinderea metaforică realizându-se în acest caz pe baza relației de sensuri a cuvântului polisemantic PROGRAM, în contexte de genul: „ACCESAREA PROGRAMELOR CANALULUI DE ȘTIRI” (unde sensul devine pentru vorbitorul obișnuit ACCESA = a viziona, a urmări), sau în relație cu terminologia economico-financiară: „ACCESAREA PROGRAMELOR DE FINAȚARE, A PROGRAMELOR PHARE, SAPARD”.

Traseul metaforic poate fi realizat în interiorul limbii române, sau poate fi vorba de **calcuri semantice**, sub influența limbii engleze.

ex.: Spre exemplu, în cazul lui ACCESA (a cărui legătură cu verbul englezesc TO ACCESS este stabilită, la nivelul limbii comune, prin sensul înregistrat de dicționarele generale sub marca inform.), o ipoteză ar fi că ajunge să calchizeze sensurile mai noi, generale, dezvoltate în limba engleză (posibil) prin derivare semantică de la sensul informatic. De cele mai multe ori traseul metaforic este însă vizibil și în română. Așadar, în română, ACCESA ar ajunge să fie tot mai des folosit cu sensurile de (a avea dreptul sau posibilitatea de) a intra, a ajunge undeva, a pătrunde într-un loc (vezi s2. din OXFORD ADVANCED LEARNER'S DICTIONARY, respectiv s1. din ENCARTA WORLD ENGLISH DICTIONARY) în contexte generale, atipice precum ZONĂ (de cățărare/de festival/rezidențială/de sud-est a Europei), DRUM (forestier/de centură/național), SAT, ORAȘ ș.a.m.d., după modelul limbii engleze.

Termenii informatici precum *A ACCESA, INTERFAȚĂ, ON-LINE, A PROCESA, VIRUS / A VIRUSA* ș.a., frecvent utilizați în presa actuală, pierd caracterul monoreferențial și monosemantic, participând la un proces de lexicalizare, prin dezvoltarea de sensuri conotative în relația cu limba comună sau cu alte terminologii. Rezultatul este cu atât mai interesant, cu cât acești termeni informatici, deși frecvent atestați în mass media, nu sunt înregistrați în principalele dicționare generale.

Cauza generală a producerii acestor modificări de sens este una extralingvistică, *informatizarea*, fenomen care a cuprins într-un ritm alert toate domeniile, așa că ne putem aștepta ca mulți termeni informatici să fie transferați nu numai în limba obișnuită, ci și altor terminologii (prin intermediul limbii comune, sau nu).

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- BIDU-VRÂNCEANU, ANGELA 2007 – *Lexicul specializat în mișcare. De la dicționare la texte.*, Editura Universității din București.
- BROD, CRAIG 1984 – *Technostress: The Human Cost of the Computer Revolution.* Reading, Mass, Addison Wesley.
- CABRÉ, MARIA TERESA 2000 – “Sur la représentation mentale des concepts: bases pour une tentative de modélisation”, în H. Béjoint și Ph. Thoiron 2000, p.20-37.
- CABRÉ, MARIA TERESA și ADELSTEIN, ANDREINA 2002 – “The Specificity of Units with Specialized Meaning: Polysemy as Explanatory Factor” în *D.E.L.T.A.* nr. 18: ESPECIAL, São Paulo, p. 1-25.
- LERAT, PIERRE 1995 – *Les langues spécialisées*, Presses Universitaires de France, Paris.
- MEYER, INGRID și MACKINTOSH, KRISTEN 2000 – “L’ étirement du sens terminologique, aperçu du phénomène de la déterminologisation”, în H. Béjoint și Ph. Thoiron 2000, p.198-217.
- MEYER, INGRID 2004 a. – “Computer words” (I) în *MED Magazine* (The monthly webzine of the Macmillan English Dictionaries), nr. 22, Macmillan Publishers Limited.
- MEYER, INGRID 2004 b. – “Computer words” (II) în *MED Magazine* (The monthly webzine of the Macmillan English Dictionaries), nr. 23, Macmillan Publishers Limited.
- MORTUREUX, MARIE FRANÇOISE 1997 – *La lexicologie entre langue et discours*, Ed.Sedes, Paris.
- NIKLAS-SALMINEN, AINO 2003 – *La lexicologie*, Armand Colin, Paris, p. 159-165.
- NYCKEES, VINCENT 1998 – *La sémantique*, Belin Ed., Paris, p. 105-133.
- NYCKEES, VINCENT 2000 – “Changement de sens et déterminisme socio-culturel”, în *Théories contemporaines du changement sémantique*, Peeters Ed., Leuven, p.31-58.
- SPILLNER, BERND 1994 – “Terminologie et connotations”, în *Français scientifique et technique et dictionnaire de langue*, D. Candel Ed., Paris, p. 53.
- ȘTEFĂNESCU, ARIADNA 2002 – “Caracteristici ale limbajului vag în jargonul informaticii”, în *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*, coord. Gabriela Pană Dindelegan, București, Editura Universității din București, p.263.

TRIF, RADU 2006 – *Influența limbii engleze asupra limbii române în terminologia informaticii*, București, Academia Română.

ZAFIU, RODICA 2001 – *Diversitatea stilistică în româna actuală*, (informatica – p. 86-90), Editura Universității din București.

DICȚIONARE

- DEX – *Dicționar explicativ al limbii române*, ed. a 2-a, coord. Ion Coteanu, Luiza și Mircea Seche, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998.
- DEXI – *Dicționar explicativ ilustrat al limbii române*, coord. Eugenia Dima, Editura ARC& GUNIVAS, 2007.
- DCR – *Dicționar de cuvinte recente*, ed. a 2- a, Florica Dimitrescu, Editura Logos, 1997.
- MDN – *Marele dicționar de neologisme*, Marcu Florin, Editura Saeculum Vizual, 2008.
- NDU – *Noul dicționar universal al limbii române*, ed. a 3-a, Ioan Oprea, Carmen Gabriela Pamfil, Radu Rodica, Zăstroiu Victoria, Editura Litera Internațional, 2008.
- NODEX – *Noul dicționar explicativ al limbii române*, Editura Litera Internațional, 2009 (CD-ROM).
- DE – *Dicționar enciclopedic*, I-VII, coord. Marcel D. Popa, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1993-2009.
- DI – *Dicționar de informatică*, coord. Pierre Morvan, Editura Niculescu, București, 2003.

ENCARTA® WORLD ENGLISH DICTIONARY

[NORTH AMERICAN EDITION]

<http://encarta.msn.com/encnet/features/dictionary/dictionaryhome.aspx>

CAMBRIDGE ADVANCED LEARNER'S DICTIONARY

<http://dictionary.cambridge.org/>

ULTRALINGUA ENGLISH DICTIONARY

<http://ultralingua.com/onlinedictionary/>

WEBSTER'S NEW WORLD COLLEGE DICTIONARY, 4TH ED.

<http://www.yourdictionary.com/>

COMPUTER TELEPHONY & ELECTRONICS DICTIONARY AND GLOSSARY

<http://www.csgnetwork.com/glossary.html>

DICOREALITER Lexicul termenilor de baza din informatică,

Lexic panlatin al internetului, Lexic panlatin al comerțului electronic

<http://dti1.unilat.org/realiter/search.php?lang=rum>

FREE ON-LINE DICTIONARY OF COMPUTING

<http://foldoc.org/Free+On-line+Dictionary+of+Computing>

IZVOARE

- „22”, săptămânal, București.
- „Academia Cațavencu” (A.C.), săptămânal, București.
- „Adevărul” (A.), săptămânal, București.
- „Banii Noștri” (B.N.), săptămânal, București.
- „Dilema Veche” (D.V.), săptămânal, București.
- „Jurnalul Național” (J.N.), cotidian, București.
- „România Liberă” (R.L.), cotidian, București.
- „Săptămâna Financiară” (S.F.), săptămânal, București.